

რეცენზია

პროფ. რ. ასათიანის ნიშნა „საით მიდის საქართველო?
სოციალურ-ეკონომიკური
განვითარების კონსპექტუალური ანალიზი“
(თბილისი. „სიასლე“, 2014. – 368 გვ.)

როზეტა ასათიანი - ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი (1992), პროფესორი (1994), საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1996), აკადემიკოს-მდიანი (1998-დღემდე), ნაფიორის მეცნიერებათა (1999), რუსეთის საზოგადოებრივი მეცნიერებათა (2007) აკადემიების წევრი.
1972-2006 წლებში მუშაობდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტის ეკონომიკური თეორიის კათედრაზე ჯერ ასისტენტის, შემდეგ დოცენტის, ხოლო 1993-2006 წლებში პროფესორის თანამდებობაზე. ამჟამად არის საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნესინჟინერინგის ფაკულტეტის სრული

პროფესორი.

ქართული, რუსული და ინგლისურ ენებზე გამოქვეყნებული აქვს 170-ზე მეტი მეცნიერული ნაშრომი, მათ შორის: მონოგრაფიები, სახელმძღვანელოები, დამხმარე სახელმძღვანელოები, ბროშურები, ეკონომიკის განმარტებითი ლექსიკონები. მრავალი სტატიის ავტორია ქართულ ენციკლოპედიაში, თანაავტორი და მთავარი რედაქტორი პირველი ქართული სახელმძღვანელო ეკონომიკურ თეორიაში (1998). 40 ნაშრომის მეცნიერულდაქტორია. 1993 წელს ჩამოყალიბდა სტატისტიკური სამსახური „საინფორმაციო სახელმძღვანელო გამოცემა სტატისტიკური კრებულები სერიით — საქართველო და გარე სამყარო, სახელმძღვანელო: „მოსახლეობის ციფრები“ (1995), „მსოფლიო ციფრები“ (2000).

სხვა საქმიანობა: გამომცემლობა „სიასლე“-ს პრეზიდენტი (1993-დღემდე). ისლ-ის ეკონომიკის დარგის სადისტრიბუციო საბჭოს წევრი (1995-2006), საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის პრობლემის კრებულის სარედაქციო კოლეგიის წევრი (2000-დღემდე), ჟურნალების „ეკონომიკის“ (ისლ პრობლემა) (2003-2006), „სოციალური ეკონომიკის“ (2001-2005, 2009-დღემდე), „ეკონომიკის ტენი“ (2009-დღემდე), „სადაც ეკონომიკის“ (2010-დღემდე), „საქართველოს ეკონომიკის“ (2012-დღემდე) სარედაქციო კოლეგიების წევრი; საქართველოს ჟურნალისტიკის ფედერაციის წევრი (1996), საზოგადოება „თბილისელის“ წევრი (1999).

ჯილდოები: ოქროს მედალი ნარჩინებული სწავლისათვის (1957), საქართველოს ეკონომისტთა საზოგადოების სამეცნიერო პრემია (1988), თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საუნივერსიტეტო პრემია (1994), ლარსების ორდენი (1999); საუნივერსიტეტო შიშის სამეცნიერო პრემია 2008 წლის საუკეთესო სამეცნიერო ნაშრომისათვის (2008), პაატა გუგუშვილის სახელობის სამეცნიერო პრემია (2013).

როზეტა ასათიანი პირველი და ერთადერთი ქართველი მეცნიერი ქალია, რომელმაც დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია ეკონომიკურ თეორიაში (ეკონომიკის).

კვლევის სფერო: მაკროეკონომიკის თეორიული და პრაქტიკული სახითის ამოცანათა ფართო სრული. მისი ნაშრომები ძირითადად ეძლევა ეკონომიკური თეორიის აქტუალურ საკითხებს, საქართველოში მიმდინარე ეკონომიკური რეფორმის ანალიზს, საბაზრო სისტემის ფუნქციონირების უცხოური გამოცდილებების შესწავლას და საქართველოს საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის გზების ძიებას.

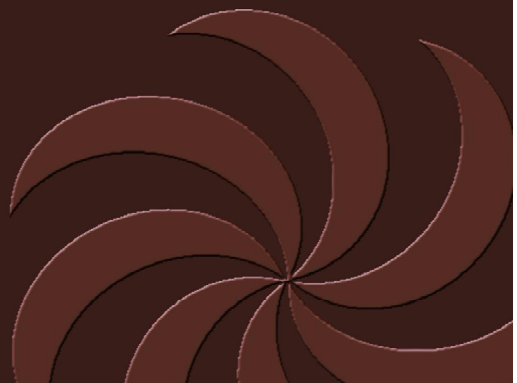
საით მიდის საქართველო?

როზეტა ასათიანი

როზეტა ასათიანი

საით მიდის
საქართველო?

სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების
კონსპექტუალური ანალიზი

საით მიდის საქართველო? ეს კითხვა ალბათ დიდი ხანია აწუხებს ქართულ საზოგადოებას და ამ კითხვას ბადებს არა უბრალო ცნობისმოყვარეობა, ამ კითხვაში იხმის შემოფოტება და განცდა იმისა, რომ ქვეყანა იქით არ მიდის, საითაც უნდა მიდიოდეს. შესაბამისად, სულ უფრო მეტად ხდება იმის გაცნობიერება, რომ რაღაც უნდა შეიცვალოს რადიკალურად ეკონომიკური რეფორმების კონცეპციაში. ამიტომ ეს წიგნი, რომელიც გამოიცა 2014 წელს, იყო ერთგვარი რეაქცია სოციალურ დაკვეთაზე და დღემდე რჩება აქტუალური, და იქნებ უფრო მეტად

აქტუალურიც, რადგან ეკონომიკური რეფორმების კონცეპცია არსებითად არ შეცვლილა, ხოლო მდგომარეობა უარესდება.¹

მონოგრაფიაში გაანალიზებულია პოსტსაბჭოთა პერიოდი 1991 წლიდან 2012 წლამდე, ანუ დღევანდელი ხელისუფლების მოსვლამდე. მომდევნო პერიოდმა ცალსახად დაადასტურა ავტორის პოზიცია, რომ „... ნეოლიბერალური (უფრო ზუსტად ულტრალიბერალური) ეკონომიკური პოლიტიკა ... ქვეყნის წარუმატებლობის მთავარი მიზეზი იყო“ ანუ რეფორმების წარუმატებლობის მიზეზი თვით რეფორმების კონცეპციაშია.

¹ დაეცა უმრავლესობის ცხოვრების დონე (იზრდება მხოლოდ უმცირესობის კეთილდღეობა), რასაც თან სდევს საშუალო ფენის განადგურება, სოციალური კონფლიქტები და შიდაპოლიტიკური დაპირისპირება. მაგრამ ოფიციალური სტატისტიკა ბადებს განვითარების ილუზიას იმით, რომ მანიპულირებს გასაშუალებული მაჩვენებლებით, რომლის მიღმაც არ ჩანს ეკონომიკური პოლარიზაცია და უმრავლესობის ცხოვრების დონის დინამიკა.

და ხელისუფლების შეცვლა არაფერს შევლის, თუ კონცეპცია არსებითად იგივე დარჩება. წიგნის წაკითხვის შედეგად მკითხველი სულ უფრო მეტად რწმუნდება იმაში, რომ ნეოლიბერალური პოლიტიკა საჭიროა შეიცვალოს სოციალურად ორიენტირებული ეკონომიკის მშენებლობით. არ შეიძლება არ დავეთანხმეთ ავტორის ასეთ პოზიციას, რადგან ეკონომიკური პოლიტიკის სოციალური ორიენტაციის აუცილებლობა განპირობებულია არა მხოლოდ ეთიკური მოსაზრებებით, არამედ წმინდა ეკონომიკური ფაქტორებით. არასწორი პოლიტიკის შედეგად ეკონომიკაში ჩამოყალიბდა მანკიერი სტრუქტურა. საქართველოში 2012 წლის მონაცემებით, სამეწარმეო საქმიანობაში მცირე, საშუალო და მსხვილი ბიზნესის წილად მოდიოდა 6.6%, 9.2% და 84.2% (მაშინ როდესაც საშუალო ევროპული მაჩვენებლები იყო, შესაბამისად, 40%, 18% და 42%) და იმის შემდეგ ბევრი არაფერი შეცვლილა. როდესაც სამეწარმეო საქმიანობის 84.2% მოდის მსხვილ ბიზნესზე, ხოლო მთავრობა ატარებს ნეოლიბერალურ პოლიტიკას და მიიჩნევს, რომ უპირველესი საზრუნავია მეწარმეობის ხელშეწყობა, რადგან, „ისინი ქმნიან სამუშაო ადგილებს“, მაშინ ცხადი ხდება, რომ ეს პოლიტიკა მორგებულია სწორედ მსხვილ მეწარმეებს, ოლიგარქებს, და არა საზოგადოების ინტერესებს. ხოლო, როგორც აღნიშნავს ნობელიანტი ეკონომისტი ჯ. სტიგლიცი, ეკონომიკური ძალაუფლების მონოპოლიზაცია ბადებს პოლიტიკუტი ძალაუფლების მონიპოლიზაციას, რაც დასტურდება კიდევ საქართველოში (ისევე როგორც მთელს მსოფლიოში) მიმდინარე პროცესებით.

სოციალურად ორიენტირებული ეკონომიკის კონცეპცია ეფუძნება უფრო პარმონიულ ეკონომიკურ ურთიერთობებს და გულისხმობს, რომ არა მარტო მეწარმეები ქმნიან სამუშაო ადგილებს (შესაბამისად, შემოსავლებს და მოთხოვნას), არამედ, პირველ რიგში, მოთხოვნა თვითონ ბადებს სამუშაო ადგილებსაც და მეწარმეებსაც, ხოლო ტოტალური უმუშევრობის პირობებში მოთხოვნა ვერ გაიზრდება, თუ არ გაიზრდება პენსიონერთა, უმწეოთა, სახელმწიფო სექტორში დასაქმებულთა (მასწავლებლების, ექიმების და სხვ.) მსყიდველობითი უნარი. ანუ მოთხოვნა ვერ გაიზრდება, თუ არ გაიზრდება ბიუჯეტი,

დაბალი იქნება გადასახადები, თუ მოგების გადასახადის გაუქმებას, რომელსაც იხდიან მეწარმეები, ბიუჯეტში დავაბალანსებთ აქციზების ზრდით, რომლებსაც, საბოლოოდ, იხდიან მომხმარებლები.

საბჭოთა სისტემის ნგრევასთან ერთად საქართველოში დაინგრა ეკონომიკაც, ხოლო დანგრეული ეკონომიკის აღორძინება, სადაც უმუშევრობამ, ინფლაციამ, სიღატაკემ მიიღო არნახული მასშტაბები, სადაც არ არსებობდა საბაზრო ეკონომიკის ინსტიტუტები, საჭიროებდა სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკის მშენებლობას და არა უღელტაღიბერალურ პოლიტიკას, რამაც გამოიწვია ეკონომიკური პოლარიზაცია და განვითარების ბლოკირება. და როგორც სამართლიანად წერს ავტორი, „საქართველო მიუბრუნდა წმინდა ლიბერალიზმს მაშინ, როდესაც განვითარებულმა ქვეყნებმა ზურგი აქციეს მას.“

წიგნი მთავრდება იგივე კითხვით, რომელიც გამოტანილია მის სათაურში - საით მიდის საქართველო? და მართალია ავტორი წერს - „პასუხი მკითხველისთვის მიგვიწოდია“, მაგრამ არსებითად თვითონვე ამომწურავად პასუხობს არა მარტო ამ კითხვაზე, არამედ იმაზეც თუ საით უნდა მიდიოდეს საქართველო, და თუ რატომ არ მიდის სასურველი მიმართულებით. ანუ, ფაქტობრივად ნაშრომში ნათლად არის ფორმულირებული წარუმატებლობის მთავარი მიზეზიც და წარმატების მთავარი პირობაც. მართალია, მიუკერძოებელი მკითხველი შეიძლება არ დაეთანხმოს ავტორის ყველა ცალკეულ დებულებას, მაგრამ შეუძლებელია არ დაეთანხმოს მის ძირითად დასკვნებს, ან არ გაიზიაროს მისი საერთო პათოსი. წიგნი მდიდარია ფაქტობრივი და სტატისტიკური მასალით, დაწერილია ქვეყნის მომავალზე მოქალაქეობრივი პასუხისმგებლობით და მთავრდება ქვეყნის სიყვარულით გამსჭვალული სიტყვებით - „ქვეყნად ერთი საქართველოა და იგი ჩვენია“. მისი წაკითხვა უდაოდ წაადგება ქართველ რეფორმატორებს და რომც არ გაიზიარონ ყველა დებულება, იქნებ იგრძნონ მაინც მეტი პასუხისმგებლობა მათი უნიათობით გაღატაკებული ხალხის წინაშე.

პროფ. პაატა ლეიშვილი